

แหล่งเรียนรู้จังหวัดนครนายก

คำนำ

สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดประชุมปฏิบัติการ ในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เพื่อผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยมอบหมายให้ข้าพเจ้ารวบรวมข้อมูล ภูมิปัญญาจังหวัดนครนายก และจัดทำเป็น E-book จังหวัดนครนายก มีแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญามากมาย ควรค่าแก่การศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ในเวลาอันสั้นในการจัดทำ E-book เล่มนี้ จะมีข้อมูลอันเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ ท้ายนี้ขอขอบคุณ คณะวิทยากรสถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ทำให้ E-book เล่มนี้ สำเร็จ สามารถนำไปเผยแพร่ และพัฒนาให้สมบูรณ์ นำอ่านยิ่งขึ้นต่อไป ปรีชา คงเจริญ

ภูมิปัญญาอำเภอเมือง

องค์ความรู้ ลวดตัด

ชื่อภูมิปัญญา ครูประสาน กลิ่นบุบผา สถานที่ติดต่อ 1/1 หมู่ 12 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เบอร์โทร 089-5096300, 037-330399 ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าเรียนรู้ ครูประสาน กลิ่นบุบผา เป็นคนนครนายก ท่านจบการศึกษาจากโรงเรียนเพาะช่าง รัชการการครูที่โรงเรียนปิยะชาติ จังหวัดนครนายก แต่ได้เกษียณราชการมาก่อน ท่านมีความรู้ในเชิงช่างมาก และนำมาประยุกต์ทำเป็นอาชีพ ได้แก่ การทำลวดตัดเป็นโครงรูปสัตว์สำหรับตัดต้นไม้ สำหรับหล่อปูน นอกจากนี้ยังทำงานหล่อปูน ปาดโถมเป็นลายไทย ตัวอักษร ต่างๆ ฯลฯ และแม้ว่าจะเกษียณราชการแล้ว แต่ก็ยังมีใจเมตตาสอนวิชาช่างเพื่อการประกอบอาชีพให้แก่ กศน . สำหรับหลักสูตรท้องถิ่นที่ ครูประสาน กำลังจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่แก่ผู้สนใจร่วมกัน กศน .อำเภอองครักษ์ คือ หลักสูตร การทำลวดตัด ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ สามารถนำมาฝึก และทำเป็นอาชีพได้

องค์ความรู้ แปรรูปผลไม้

ชื่อภูมิปัญญา นางมาเรียม ปุณวัชรพิศาล สถานที่ติดต่อ 49 หมู่ 10 บ้านกลางดง ตำบลดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เบอร์โทร 037-330272 . 081 - 8614043 ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าเรียนรู้ ตำบลดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 13 หมู่ ประชาชนในตำบลประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะเป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม เช่นการทำสวน ทำนาและเลี้ยงปลา สวนผลไม้ที่ประชาชน ในตำบลดงละครนิยมปลูกกันไว้สำหรับการรับประทานและจำหน่ายให้ผลผลิตสูง ได้แก่ มะม่วง ขนุน มะดัน มะยงชิด กระท้อน ตะลิงปิง มะเฟือง เป็นต้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลมีฐานะยากจน ประชาชนจึงต้องการอาชีพเสริมเพื่อเลี้ยงครอบครัวให้อยู่รอด และพื้นที่ตำบลดงละครเป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก จึงมีการปลูกผลไม้กันมาก จนเหลือที่จะเก็บไว้รับประทาน จึงได้มีการจัดจำหน่าย ต่อมาก็ได้มีการแปรรูปผลไม้จากการ ที่นำมารับประทานสุกๆ ก็ได้้นำผลไม้มาดองเพื่อเป็นการถนอมอาหาร แล้วนำมาแช่โถง ตลอดจนอบแห้งเป็นการเพิ่มคุณค่าทางอาหารจนสามารถเก็บไว้รับประทานนอกฤดูกาล ได้เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ต่อมาในปี พ .ศ . 2540 นางมาเรียม ปุณวัชรพิศาล ซึ่งเป็นคนในที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ได้เป็นคนจุดประกายมองเห็นความสำคัญของการนำผลไม้มาแปรรูป โดยได้รับการถ่ายทอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ในตำบล โดยการทำให้รับประทานเองและต่อมาได้นำผลผลิตเหล่านั้นไปแบ่งปันไปให้แก่ญาติและเพื่อนบ้านได้รับประทานและทุกคนได้พูดเป็นแนวเดียวกันว่า การทำผลไม้ดองของ นางมาเรียม มีรสชาติอร่อย น่ารับประทาน เมื่อทุกคนได้ลงความเห็นเห็นว่าผลไม้ดองมีรสชาติที่ดี นางมาเรียม จึงได้ชักชวนเพื่อนบ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกันโดยใช้ชื่อกลุ่มว่า ซ กลุ่มแม่บ้านสตรีสันคูเมือง ซ เพราะหมู่ 10 ตำบลดงละครนั้น อยู่รอบๆ สันคูเมืองของเมืองโบราณ โดยทุกคนที่เข้ากลุ่มทุกคนต่างมีจุดประสงค์เดียวกันคือ ต้องการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว การรับซื้อผลไม้จะซื้อผลไม้ภายในตำบลและตำบลใกล้เคียงเพื่อนำมาแปรรูปแล้วนำไปจำหน่าย ภายในจังหวัดนครนายก และจังหวัดใกล้เคียง และนำออกวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเที่ยวชมน้ำตก ในช่วงปี พ .ศ . 2542 ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองนครนายกได้เข้ามาส่งเสริม และให้คำแนะนำการออกแบบบรรจุภัณฑ์ อบรมให้กับกลุ่ม นำกลุ่มไปศึกษาดูงาน ในการเข้าไปส่งเสริมจะเน้นเรื่องความสะอาดถูกสุขลักษณะโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการจัดจำหน่าย

องค์ความรู้ แกะสลักดอกไม้ไฟ

ชื่อภูมิปัญญา นายประยงค์ เข็มมณี สถานที่ติดต่อ 20/1 หมู่ที่ 3 บ้านนางรอง ตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เบอร์โทร 081-6631048 ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่า

เรียนรู้ บ้านนางรอง หมู่ 3 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา ใกล้กับน้ำตกนางรองอยู่ติดกับบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวน รับจ้างอาชีพทำสวนได้แก่ สวนผลไม้ทุเรียน เงาะ ลองกอง ส้มโอ สวนปลูกไม้ไผ่ชนิดต่างๆ โดยเฉพาะไม้ไผ่ตงพันธุ์ตงเขียว ไผ่ตงหวาน การทำสวนปลูกไม้ไผ่ตง ประชาชนในหมู่บ้าน จะปลูกในรอยต่ออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจาก ประชาชนในหมู่บ้านนี้เป็นผู้มีฐานะยากจน ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยทางชาวบ้านได้เข้าไปทำมาหากินในบริเวณนี้หลายชั่วอายุคนแล้ว ในปี พ.ศ. 2531 นายประยงค์ เข็มมณี ซึ่งเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ เป็นช่างแกะสลักได้นำเศษไม้มาแกะสลักรูปสัตว์ต่างๆ ที่วางตามศาลพระภูมิ โดยเรียนรู้ด้วยตนเองต่อมาเพื่อนบ้าน คือ นายมานพ แหยมเฟื่อง ได้นำรูปแกะสลักหน้าคนจากตอไม้ไผ่มาให้ดู ทำให้เกิดความคิดว่า ตอไม้ไผ่ที่เหลือจากการตัดลำต้นไปขายแล้วน่าจะนำมาแกะสลักได้ จึงทดลองตัดไม้ไผ่ขนาดต่างๆ มาแกะโดยตั้งใจจะแกะตอไม้ไผ่เป็นรูปหน้าคน เนื่องจากไม่มีประสบการณ์พื้นฐานในการแกะสลักหน้าคน จึงฝึกแกะสลักรูปหน้าคนบ่อยๆ โดยใช้ส่วอย่างเดียวเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้เครื่องมือเพราะไม่ต้องซื้อตอไม้ไผ่ จากนั้นจึงทดลองนำออกวางจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบริเวณน้ำตกนางรองก็ได้รับคำติชม จาก ผู้มาซื้อและนักท่องเที่ยวที่มาแวะ เช่น ลักษณะรูปร่าง เคี้ยวโครง หน้าตา ยังไม่ได้สัดส่วน การวางจุดตา จมูก ปาก ลักษณะลูกตายังไม่เหมือนคนมากนัก นายประยงค์ เข็มมณี จึงได้ทดลองใหม่โดยยึดหลักการวาง รูปหน้าที่ถูกต้อง โดยทดลองแกะแล้วทิ้ง จนได้รูปแบบที่สมบูรณ์และนำออกวางจำหน่ายชิ้นแรกในราคา 80 บาท จึงเกิดแรงจูงใจให้ทำต่อ และพัฒนารูปแบบหน้า ตามลักษณะอารมณ์ต่างๆ เช่น หน้ายิ้ม หน้าตลก หน้าดุ จากนั้น ก็พัฒนาเป็นหน้ารูปเทพเจ้าของจีน และเริ่มทำเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยรูปหน้ามีขนาดแตกต่างกันไปแล้วจึงนำออกวางจำหน่าย ในระยะแรก จุดประสงค์หลักของการแกะสลักตอไม้ไผ่เป็นรูปหน้าคน คือ ตั้งใจอย่างเดียว ต่อมาจึงได้รับคำติชมจากผู้มาซื้อว่า น่าจะใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีกมากกว่าการตั้งโชว์เพียงอย่างเดียว เช่น สามารถทำแจกันได้ ทำเป็นกระถางต้นไม้เล็ก ๆ ทำเป็นที่เขี่ยบุหรี่ ที่ทำกระดาด และที่ใส่ปากกาได้ ต่อมา มีชาวต่างชาติได้มาเห็นวิธีการทำและผลงานที่ออกมา และต้องการที่จะซื้อนำกลับประเทศของเขา จึงได้แนะนำว่า ตอไม้ไผ่ที่แกะสลักนี้มีน้ำหนักมาก เป็นปัญหาในการขนส่งกลับประเทศ จะทำอย่างไรที่จะให้ชิ้นงานมีน้ำหนักเบา โดยได้รับคำแนะนำว่า ให้คว้านเอาเนื้อไม้ออกให้เหลือส่วน เนื้อไม้ ที่แข็ง หนาประมาณ 2 เซนติเมตร และนำไปอบ ตกแต่งให้เกิดความสวยงามนำออกจำหน่ายในราคาต่างกันตามความยากง่ายของชิ้นงาน ขนาด และการนำไปใช้ประโยชน์ ปี 2535 การแกะสลักตอไม้ไผ่ทำรายได้ให้กับ นายประยงค์ เข็มมณี ในขั้นพอใช้ได้ จากการแวะซื้อของนักท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเห็นว่าเกิดรายได้จากการแกะสลักตอไม้ไผ่ขายจึงได้ ไปตัดตอไม้ไผ่ในบริเวณสวนของตนเองแล้วมาฝึกการแกะที่บ้านของ นายประยงค์ เข็มมณี จนสามารถทำรายได้ แล้วก็กลับไปแกะสลักที่บ้านและนำออกวางจำหน่ายที่บ้านของตนเอง ทำให้ชิ้นงานที่แกะสลักแล้วนำออกจำหน่าย สร้างรายได้ให้กับ

คนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี จึงมีการซื้อขายต่อไม้ไผ่เกิดขึ้น ในราคาประมาณ ตอละ 5 บาท ปี พ .ศ . 2538 ประสบปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ คือ เป็นมอด มีเชื้อรา เนื่องจากต่อไม้ไผ่ที่นำมาแกะเป็นต่อไม้ไผ่ที่ยังไม่แห้ง จึงทำให้คนที่มาซื้อไปลดความต้องการในการซื้อลงส่งผลให้ประชาชน ที่แกะสลักเล็ก การแกะสลักไปเป็นจำนวนมากเพราะจำหน่ายไม่ได้ นายประยงค์ เข้มมณี จึงได้คิดวิธีการแก้ปัญหา การเกิดมอด การเกิดเชื้อรา โดยใช้วิธีการต่าง ๆ แต่ไม่ได้ผล จนกระทั่งพบวิธีที่ดีที่สุดขณะนี้คือ การนำต่อไม้ไผ่มาชุบสารฆ่าแมลง จากนั้นนำไปเก็บในที่ร่ม ลมพัดผ่านได้สะดวก ประมาณ 3 - 6 เดือน แล้วจึงนำมาแกะสลัก จนกระทั่งปัจจุบัน งานแกะสลักต่อไม้ไผ่เป็นที่นิยมมากขึ้น นายประยงค์ เข้มมณี ได้รวบรวมสมาชิกในหมู่บ้านนางรอง หมู่ที่ 3 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ประมาณ 10 คน ตั้งกลุ่มแกะสลักต่อไม้ไผ่ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก โครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดย ดร .พีรพล ไตรทศาวิทย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก สนับสนุนงบประมาณ 100,000 บาท เป็นทุนหมุนเวียนสำหรับการจัดซื้อเครื่องมือและต่อไม้ไผ่ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนต่าง ๆ คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขตภาคกลางเขต 8 สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดนครนายก และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดนครนายก โดยมีลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้สั่งซื้อเป็นจำนวนมาก ศูนย์บริการ การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองนครนายกได้ให้การสนับสนุนผลงานการแกะสลักต่อไม้ไผ่ไปสู่ สินค้า OTOP ของจังหวัดนครนายก และได้นำสินค้าไปเปิดร้านแสดงในหลายงานไม่ว่า จะเป็นงาน ของการศึกษาออกโรงเรียน หรือของหน่วยงานอื่น และได้มีผู้ให้ความสนใจการเข้าศึกษาดูงานกลุ่ม แกะสลักต่อไม้ไผ่จนมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ภูมิปัญญาอำเภอบ้านนา

องค์ความรู้ พืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน (คุณบัว เกตุแก้ว)

ชื่อภูมิปัญญา คุณบัว เกตุแก้ว สถานที่ติดต่อ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าเรียนรู้ กินปลาเป็นหลัก กินผักเป็นยาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ภูมิปัญญาที่ชื่อ คุณ ลุงบัว เกตุแก้ว อายุ 82 ปี ได้เริ่มต้นทำเป็นแบบอย่างให้กับลูกหลานได้ดำเนินวิถีชีวิตมาเกือบ 40 ปี และปัจจุบันสามารถสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ พืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน(คุณป้าทองใบ เอกฉัตร)

ชื่อภูมิปัญญา คุณป้าทองใบ เอกฉัตร สถานที่ติดต่อ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เบอร์โทร - ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าสนใจ ภูมิปัญญาด้านนี้ได้แก่ คุณป้าทองใบ เอกฉัตร อายุ 70 ปี และคุณจิราพร เอกฉัตร อายุ 44 ปี เป็นผู้คิดค้นสูตรการแปรรูปผลไม้ที่สามารถเก็บไว้ได้นานเป็นปี และคงคุณค่าของรสชาติได้อย่างสมบูรณ์ โดยวิธีทางธรรมชาติไม่เน้นการแปรรูปด้วยเทคโนโลยี

ภูมิปัญญาอำเภอปากพลี

องค์ความรู้ ไร่นาสวนผสมอนุรักษ์ธรรมชาติและปลอดสารพิษ

ชื่อภูมิปัญญา คุณวิรัตน์ จินลักษณะ สถานที่ติดต่อ 133 หมู่ 6 ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เบอร์โทร - ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าสนใจ คุณวิรัตน์ จินลักษณะ เดิมทำงานที่บริษัทแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ แล้วออกมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเริ่มจากการทำนา แล้วไม่ค่อยได้ผล ประกอบกับในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน เป็นพื้นที่ดินเปรี้ยว ทำนาได้ผลผลิตน้อยไม่คุ้มค่ากับ

การลงทุน เมื่อทางรัฐบาลโดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีโครงการปรับโครงสร้าง และระบบการผลิต การเกษตร (คปร .) ก็ได้มีแนวคิดที่จะลดพื้นที่การทำนาลง โดยเข้าร่วมโครงการดังกล่าว และทำ แผนการผลิตในการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ตามความสมัครใจของตนเอง และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรคอยเป็นที่เลี้ยงให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่อง โดย ปี พ .ศ . 2539 ได้ปรับเปลี่ยนที่นา บางส่วนให้เป็นพื้นที่ไร่นาสวนผสม คุณวิรัตน์ จินลักษณะ มีแนวคิดจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ใน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คือ กินอยู่อย่างประหยัด ใช้ประโยชน์ จากพื้นที่และผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพครบวงจร ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ให้หลากหลาย และเกื้อกูล กันใช้พื้นที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดต้นทุนโดยวิถีธรรมชาติต่างๆ เช่น 1. นำฟางข้าวมาคลุมโคน ต้นไม้ และทำปุ๋ยหมักเพื่อบำรุงดิน 2.นำผลไม้ที่เน่าเสียมาทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อนำมาใช้เป็นปุ๋ยบำรุง ต้นไม้ 3. นำต้นกล้วย เศษใบไม้มาทำปุ๋ยหมัก 4. กล้วยน้ำว้ามาบดเลี้ยงปลาผสมรำละเอียด ปลา ยาวตัวผสม บั๊นเป็นก้อนใช้เลี้ยงปลา 5. การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน เช่น ตัดแต่งกิ่ง การใช้พันธุ์ดี ใช้สารชีวภาพ เช่น สารสะเดา การดักยุงในบริเวณสวน จะไม่มีการใช้สารเคมี 6. การ จัดระบบแผนผังฟาร์ม มีร่องระบายน้ำ มีไม้บังลม นอกจากนั้นยังทำบัญชีการจำหน่ายผลผลิต และนำ ผลผลิตที่ได้มาเพิ่มมูลค่า เช่น การทำปลาตากแดดเดียว การดองผักผลไม้ ฯลฯ คุณวิรัตน์ จินลักษณะ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีความสำเร็จในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียง โดยเป็นไร่นาสวนผสมอนุรักษ์ธรรมชาติ และปลอดสารเคมี ที่มีผลงานดีเด่น ดังนี้

1. ได้รับรางวัลที่ 1 การประกวดผลงานแปลงไร่นาสวนผสม ระดับจังหวัด ประจำปี 2545
2. ได้รับรางวัลที่ 1 การประกวดผลงานแปลงไร่นาสวนผสม ระดับภาค ประจำปี 2545
3. ได้รับการคัดเลือกเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เรื่อง การทำการเกษตร ทฤษฎีใหม่ การทำไร่นาสวนผสม และเกษตรผสมผสาน ภายใต้ศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเกาะโพธิ์ เป็นวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป และ คุณ วิรัตน์ จินลักษณะ เป็นวิทยากร และคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำเกาะโพธิ์
4. เป็นแปลงศึกษาดูงานตัวอย่างตามโครงการทฤษฎีใหม่ในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน มีเกษตรกรใน โครงการมาศึกษาดูงานจากหลายจังหวัด
5. เป็นแปลงที่อนุรักษ์ธรรมชาติ และปลอดสารเคมี โดยการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ จากวัสดุที่ เหลือใช้ในไร่นา และการทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษผัก ผลไม้ เกล็ดปลา และหัวปลา
6. คุณวิรัตน์ จินลักษณะ ได้รับการคัดเลือกเป็นประธานกลุ่มส่งเสริมอาชีพการแปรรูปปลา และ การเลี้ยงปลาในกระชัง
7. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มาทำข่าวเกษตรกร เรื่องการทำไร่นาสวนผสม และ เกษตรผสมผสานในพื้นที่ดินเปรี้ยว

ภูมิปัญญาอำเภอองครักษ์

องค์ความรู้ บ้านทรงไทยประดิษฐ์

ชื่อภูมิปัญญา ผู้ใหญ่แพ เสมอใจ สถานที่ติดต่อ 24/3 ม .1 ต .โพธิ์แทน อ .องครักษ์ จ .นครนายก เบอร์โทร 037-302595, 01-3728673 ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าเรียนรู้ เริ่มทำบ้านทรงไทยมาตั้งแต่ ปี พ .ศ . 2546 ตั้งเป็นกลุ่มบ้านทรงไทย ปัจจุบันมีสมาชิก 25 คน กลุ่มทำบ้านทรงไทย ทำเป็นอาชีพเสริม หลังจากการทำนาเสร็จแล้ว เนื่องจากน้ำมีน้อย ไม่มีน้ำในการทำนา จึงหันมาทำบ้านทรงไทย เป็นแหล่งสาธิตการทำบ้านเรือนทรงไทย สอนนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ ในอำเภอองครักษ์ สอนคนในหมู่บ้าน คนที่สนใจเรียนมาจากกรุงเทพฯก็มี การประดิษฐ์บ้านทรงไทย มีหลายรูปแบบ มีทั้งบ้านเดี่ยว บ้านคู่ บ้าน 5 หลัง เป็นการนำเยื่อไม้สักที่เป็นแผ่น มาตัดเป็นลายฉลุ ใช้กาวลาเท็กส์ ทาในการประกอบบ้านทรงไทย ต้องทำให้ รูปทรงบ้านแข็งแรง การทำบ้านทรงไทย เป็นการฝึกสมาธิอย่างหนึ่ง และทำให้คนใจเย็นขึ้น ปัจจุบันบ้านทรงไทยเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ จึงมีแนวคิดจะถ่ายทอดเผยแพร่วิชาดังกล่าว ให้ผู้สนใจได้ศึกษา เพื่อนำไปประกอบอาชีพได้

องค์ความรู้ ไม้ถัก

ชื่อภูมิปัญญา นายมานพ ชมพู สถานที่ติดต่อ คลอง 15 ต.บางปลาเกะ อ.องครักษ์ จ. นครนายก เบอร์โทร - ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าสนใจ อำเภองครักษ์ เป็นอำเภอที่มีแหล่งไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งการขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ถือกำเนิดมาจากความขยัน ความวิริยะ อุตสาหะ ของชาวไทย เชื้อสายจีนธรรมดาคนหนึ่ง ที่ชื่อ นายบุน แซ่ไคว้ โดยเริ่มจากธุรกิจเล็กๆ ในชุมชน และขยายเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ จนกระทั่งเป็นธุรกิจระดับประเทศ จากการขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับที่มีปริมาณมากนับล้านต้น ทำให้มีกล้าไม้ที่ตกรุ่นมีขนาด ความสูงเกินความต้องการของตลาดอยู่เป็นจำนวนมาก คุณมานพ ชมพู ภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดหาวิธีการเพิ่มมูลค่า กล้าไม้ที่ตกรุ่นเหล่านั้น โดยการนำไม้เหล่านั้นมาถักเป็นรูปร่างต่างๆ เช่น กระเช้า หัวใจ กำแพง แจกัน ปรากฏว่าเป็นที่นิยมของตลาดทั้งในประเทศ และตลาดต่างประเทศอย่างยิ่ง จนต่อมาได้พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับ กศน .

องค์ความรู้ เพาะพันธุ์ปลา

ชื่อภูมิปัญญา ดร . เพ็ญ วาริชนันท์ สถานที่ติดต่อ แสงสว่างพันธุ์ปลา 8/1 ถนนรังสิต
กิโลเมตร 37 อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เบอร์โทร 037-391385, 391386 01-2110957
ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าเรียนรู้ ดร .เพ็ญ วาริชนันท์ เดิมชื่อ เพ็ญ แซ่โล้ว เมื่ออายุ 17 ปี (พ .
ศ .2488) ได้เดินทางจากประเทศจีนเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ได้หาเลี้ยงชีพโดยเริ่มจากการช่วยล้าง
จาน เสิร์ฟอาหาร และรับจ้างหาบน้ำในช่วงเย็น สามารถสะสมเงินได้จำนวนหนึ่ง จึงได้ลงทุนทำนา
ที่อำเภอ ลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แต่ไม่ประสบความสำเร็จ พ .ศ .2494 ตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพจาก
การทำนา มาแจวเรือรับจ้าง และขายผัก เมื่อสะสมเงินได้จำนวนหนึ่ง จึงได้ลงทุนเลี้ยงปลาน้ำจืดใน
กระชัง ที่คลองบางบัว เขตบางเขนกรุงเทพมหานคร ได้ศึกษาการเลี้ยงปลา จากประสบการณ์ที่ได้รับ
ตลอดเวลา 12 ปี จึงสามารถแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รู้จักวิธีการเลี้ยงปลาให้ได้ผลดี
อย่างเต็มที่ รวมทั้งมีความชำนาญการและเชี่ยวชาญในการผสมเทียมพันธุ์ปลา ต่อมาได้ขยายกิจการ
การเลี้ยงปลาในกระชังจากคลองบางบัว เขตบางเขน กทม . มาอยู่ที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
มีบ่อปลา 164 บ่อ ในเนื้อที่กว่า 200 ไร่ ตั้งชื่อบ่อเพาะเลี้ยงนี้ว่า แสงสว่างพันธุ์ปลา ซึ่งถือได้ว่าเป็น
ฟาร์มปลาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย แสงสว่างพันธุ์ปลา โดย ดร .เพ็ญ วาริชนันท์ เป็นที่ให้ความรู้
เกี่ยวกับการเลี้ยงปลา การเพาะพันธุ์ปลา การผสมเทียมปลา และการเลี้ยงสัตว์น้ำ ปลาที่เลี้ยงมีหลาย
ชนิด ได้แก่ปลาจีน เช่น ปลาเฉาฮื้อ ปลาลิ้นฮื้อ และปลาชั่งฮื้อ ส่วนปลาไทย เช่น ปลาดุก ปลาสรวย
ปลาตะเพียน ปลานิลปลาไน ปลาช่อน ปลายี่สก ปลาสร้อย ปลาแรด ปลายี่สกไทย ปลานวลจันทร์
ปลาดุกบึกอูย ปลาดุกบึกเอ้ม ปลาดุกัสเซีย ปลาดุกด้ำน ปลาดุกอูย ปลาหมอตาล ปลาหมอไทย ปลา
คาร์ป ปลานิลแดง ปลาสรวยเผือก ปลาทราย ปลากระพง ปลาบึก ปลายี่สกเทศ ปลาหมอเทศ ปลา
ดำ และปลาบู
ดาว ดาว ดาว

องค์ความรู้ โลหะเทียม

ชื่อภูมิปัญญา ร .อ .วิเชียร ฐิติรัตน์ สถานที่ติดต่อ 100/72 หมู่ 5 ตำบลคลองใหญ่ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก เบอร์โทร 087-9177835, 081-944 1476 E-mail Wanwarang11@hotmail.com ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าเรียนรู้ ร .อ .วิเชียร ฐิติรัตน์เมื่อก่อนเคยเป็นวิทยากรในการสอนวิชาชีวะเสริม และหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ได้ส่งไปอบรมวิชาชีวะเสริมจากหลายหน่วยงาน ทำให้มีความรู้หลากหลายในสายวิชาชีวะ ทั้งเรื่องการทำหยกเทียม การทำผ้ามัดย้อม และอื่นๆ หลังจากนั้นก็เริ่มนำวิชาความรู้ต่างๆ ที่เคยร่ำเรียนมาประยุกต์ เพื่อสร้างภาพแกะสลักโลหะเทียมขึ้นมา ในตอนแรกเริ่มทำกันเฉพาะแต่ในครอบครัว ต่อมาเพื่อนบ้านเห็นว่า การทำภาพแกะสลักโลหะเทียมเป็นงานที่น่าสนใจ สามารถสร้างรายได้เป็นอย่างดี จึงขอเข้ามาศึกษาเรียนรู้ จนปัจจุบันกลุ่มที่สร้างผลงานชนิดนี้ จำนวนสมาชิกมากกว่า 10 ครอบครัว นอกจากนี้ภาพแกะสลักโลหะเทียมนี้ยังได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผลงานภาพแกะสลักโลหะเทียมนี้ ความน่าสนใจอยู่ที่ เป็นผลงานทำมือ ภาพที่ออกมามีความสวยงาม หรรษา ดูสวยงามสมจริง เหมือนกับโลหะแท้ไม่มีผิดเพี้ยน อย่างเช่น ภาพพระรามแผลงศร ที่อยู่ในกรอบสีทองอร่ามตัดกับสีเงินโบราณของโลหะเทียมที่ดูยังไงก็ เหมือนกับภาพที่แกะออกมาจากโลหะจริง ลวดลายที่โค้งนูนออกมาแสดงถึงความสวยงาม อ่อนช้อย ส่วนสีของภาพดูแล้วเหมือนภาพเก่าโบราณที่ทรงคุณค่า มีทั้งรูปภาพรามเกียรติ์ รูปช้างทรง ภาพในวรรณคดี ผลงานโลหะเทียม ได้แก่ การทำแม่พิมพ์ยางเพื่อใช้หล่อชิ้นงานต่าง ๆ เช่น งานหล่อเทียนแพนซี หล่อชิ้นงานปูนปลาสเตอร์ งานหล่อผ้าบาร์ที่สำเร็จรูป งานทำผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์กลาส หล่อปูนซีเมนต์ และงานหล่ออื่น ๆ ภาพนูนต่ำบนกระดาษสา และผลิตภัณฑ์โลหะเทียมอื่นๆ ที่ใช้เลียนแบบโลหะตอกลายที่ทำจากแผ่นอะลูมิเนียม แผ่นเงินหรือแผ่นทองแดง ฯลฯ

องค์ความรู้ ตึกตากรชิน

ชื่อภูมิปัญญา คุณมานพ จันทรทอง สถานที่ติดต่อ 55/3 ปากคลองแจ็ก หมู่ 7 หมู่ 7 ตำบล
องครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก เบอร์โทร 081-8664257 ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าสนใจ
เรียนรู้ พ .ศ . 2530 คุณมานพ จันทรทอง ได้เข้าไปทำงานโรงงานในกรุงเทพฯ และได้รู้จักกับคนที่
ทำงานเรซิน และทดลองทำดู เมื่อ กลับบ้านจึงทดลองทำตุ๊กตาเรซิน ออกขายด้วยตัวเอง งานที่ทำ
ออกขายชิ้นแรกเป็นงานประเภทเครื่องบูชา ที่อยู่ตามศาลพระภูมิ เช่น ช้าง - ม้า , ตา - ยาย เดิมที
ตุ๊กตาเหล่านี้เป็น ไม้แกะสลัก ปูนพลาสเตอร์ ถ้าเป็นปูนพลาสเตอร์ จะไม่ทนต่อมาได้มีการขยายงาน
เป็นรูปแบบต่างๆ เช่น กุมาร นางกวัก เทวดา เทพต่าง ๆ ส่งขายตามร้านเครื่องบูชา เมื่อมีงานมากขึ้น
จึงแบ่งงานให้เพื่อนบ้านทำและขยายงานออกไปบริเวณบ้านข้างเคียงมากขึ้น ต่อมาในปี พ .ศ . 2542
ได้จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพขึ้น พัฒนาการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์ จนปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เรซินทุก
ชนิด เช่น เครื่องบูชาพระ กุมาร นางกวัก เทพเทวดาต่าง ๆ และตุ๊กตา ของฝาก ของชำร่วย ของที่
ระลึก ที่สวยงามทันสมัย รูปแบบต่างๆ

ดาว

องค์ความรู้ ผักหวานปลอดสารพิษ

ชื่อภูมิปัญญา คุณพยงค์ หล้าสวัสดิ์ สถานที่ติดต่อ 12/3 หมู่ 6 ตำบลพระอาจารย์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก เบอร์โทร 086-8103028 ประวัติความเป็นมาและสิ่งที่น่าสนใจเรียนรู้ คุณพยงค์ หล้าสวัสดิ์ ปลูกผักหวานมา 5 ปีแล้ว ซึ่ง สนใจมาปลูกผักหวานจนหันมายึดเป็นอาชีพนั้น เดิมทีไม่
รู้จักผักชนิดนี้เลย จนวันหนึ่งหน่วยงานราชการที่จังหวัดนครนายก พาไปดูงานทางใต้ที่ อำเภोजะนะ
จังหวัดสงขลา ประมาณปี พ .ศ . 2544 ไปที่หมู่บ้านศิริวงศ์ แล้วได้ไปเยี่ยมบ้านเกษตรกรดีเด่น เขา
ปลูกพืชทุกอย่างในสวนพื้นที่ 10 ไร่ ก็ได้ไปเห็นต้นผักหวาน มีประมาณ 10 ต้น เขาบอกว่าซื้อต้น
ผักหวาน จึงขอเขามาโดยเด็ดใส่กระเป๋าแกงมาได้ 5 - 6 กิ่ง พอกลับมาที่บ้านก็นำมาชำโดยไม่ได้

อบ ไม่ได้คลุมอะไร ต่อมาเห็นรายการโทรทัศน์ออกรายการเกี่ยวกับการปลูกผักหวาน เขาปลูก 2 ไร่ ประมาณ 1 ปี สามารถทำชาผักหวานส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะชาย กิโลกรัมละ 100 กว่า บาท ปีหนึ่งมีรายได้ 1.6 ล้านบาท ให้ลูกไปดูว่าจริงอย่างที่เขาพูดไหม จึงเริ่มปลูกแบบจริงจังบ้าง โดยไปซื้อพันธุ์มาเพิ่มราคาถุงละ 5 บาท ซื้อเหมาประมาณ 10,000 บาท เามาปลูกปนกับต้นผักหวานที่มีอยู่ ประมาณ 4 - 5 เดือน ก็เริ่มเก็บยอดขาย แต่ยอดของพันธุ์เขายาวได้ประมาณ 5 ซม . ของเราที่มีอยู่ยอดยาวประมาณ 10 ซม . ก็เลยต้องขุดต้นที่ซื้อมาทิ้ง เอาต้นผักหวานที่นำมาจาก อ .จะนะ ที่มีอยู่เดิมมาปลูกแซม พ .ศ . 2545 - 2546 มีพันธุ์มากขึ้น และมองเห็นว่าต้นผักหวานมีอายุยืนยาว เราลงทุนปลูกครั้งหนึ่ง ผักหวานอยู่ได้ 10 - 20 ปี เลยหันมามองต้นผักหวานว่าลงทุนนิดเดียวแต่ได้ระยะยาว และคิดว่าตลาดคงไปได้ดี ก็เลยหันมาปลูกผักหวานในพื้นที่ประมาณ 9 ไร่ แทนการปลูกดาวเรือง ผักหวานป่ามีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Melientha Suavis Pierrp มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ชื่อว่าเป็นพืชพื้นเมืองของไทย มีการพัฒนา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำผักหวานที่เคยเกิดอยู่ในป่ามาขยายพันธุ์ปลูกในชุมชนร่วมกับพืชชนิดอื่น ๆ ต้นผักหวานป่ามีอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไปจนถึง 119 ปี นอกจากจะอายุยืนแล้วยังเป็นผักหวานที่มีวิตามินสูงและรสชาติอร่อยขึ้นชื่อในเมนูจานเด็ดหลายเมนูทีเดียว

แหล่งที่มา .

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง . ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครนายก . ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านนา . ห้องสมุดประชาชนอำเภอบ้านนา . ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากพลี . ห้องสมุดประชาชนอำเภอปากพลี . ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอองครักษ์ . ห้องสมุดประชาชน เฉลิมราชกุมารี อำเภอองครักษ์

ผู้จัดทำ E-book

นางสาวปรีชา คงเจริญ บรรณารักษ์อัตราจ้าง ห้องสมุดประชาชน เฉลิมราชกุมารี อำเภอองครักษ์ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอองครักษ์ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครนายก โครงการ ผลิตและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) งบประมาณ ปี 2551 สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออก

